

درباره آثار آخمتووا

- آکمه ایسم / رضا سید حسینی
- من شاعرہ نیستم / ولفگانگ ہسنر / خشایار نیوی پور
- دیوها و دلبر / لین فینستین / رضا رضایی
- بار ہستی / مہشید نونہالی

این عنوان از کلمه یونانی Akmé به معنی شکفتگی و کمال گرفته شده است و به نهضتی اطلاق می‌شود که در سال‌های ۱۹۱۲ الی ۱۹۱۴ در سن پترزبورگ با گردهم آمدن شش شاعر به وجود آمد. این شاعران عبارت بودند از نیکلای گومیلف Nikolā Goumilev (۱۸۸۶ - ۱۹۲۱)، همسرش آنا آخمتوا Anna Akhmatova (۱۸۸۹ - ۱۹۶۶)، سرگی گورودتسکی S. Gorodetski (۱۸۸۴ - ۱۹۶۷)، اوسپ ماندلشتام Ossip Mandelstam (۱۸۹۱ - ۱۹۳۸) و دو شاعر دیگر. در سال ۱۹۱۱ گومیلف شاعرانی را که می‌خواهند از قید رهبری «و. ایوانف» شاعر سمبولیست رها شوند دور خود جمع می‌کند و یک «کارگاه شاعران» تشکیل می‌دهد که چاپخانه و مؤسسه نشر نیز در کنار خود دارد و جلسات منظم شاعران در کاباره «سگ ولگرد» تشکیل می‌شود. سپس اعضاء مشهورتر این کارگاه که نامشان در بالا آمد، عنوان «آکمه‌ایست» به خود می‌دهند و مبارزه با عرفان سمبولیسم را آغاز می‌کنند. سه بیانیه برای آکمه‌ایسم نوشته می‌شود که دو بیانیه اولی از گومیلف و گورودتسکی است که در ژانویه ۱۹۱۳ در شماره اول مجله آپولون منتشر می‌شود، اما بیانیه سوم را که عنوان آن سحرگاه آکمه‌ایسم (Utro Akmeizma) است، اوسپ ماندلشتام نوشته است که مقاله‌ای سنگین و ظریف است و انتشار آن به عنوان

۱. مکتبهای ادبی، جلد دوم، رضا سیدحسینی، انتشارات نگاه، ۱۳۸۱، تهران.

بیانیه برای عامه مردم امکان پیدا نمی‌کند. این مقاله سرانجام، شش سال بعد یعنی در سال ۱۹۱۹ منتشر می‌شود.

• برای آکمه‌ایست‌ها اثر هنری صددرصد به دنیای محسوس تعلق دارد که باید آن را دوست داشت و به ویژه موجودیت شگرف آن، یعنی موجود انسانی و واقعیت‌های درونی او را (آخمتوا)، آثار برجسته فرهنگ جهانی را، شهرها و کلیساهای جامع را (ماندلشتام) گیاهان و گل‌ها و حیوانات وحشی و کاشفان شجاع را (گومیلف)، نیروهای طبیعت را (گورودتسکی). و گورودتسکی معتقد بود که باید اسم نهضت را «آدامیسم» Adamisme (به معنی برداشت محکم و مردانه از زندگی) گذاشت. ماندلشتام عقیده داشت که باید در بوطیقای آکمه‌ایستی جایگاه اصلی را به «کلمه» داد: کلمه - تصویر، کلمه - صدا، کلمه - معنی. اندیشه‌های آکمه‌ایستی نخست در نامه‌هایی در باب شعر روسی از گومیلف بیان شد که از سال ۱۹۱۱ تا ۱۹۱۴ در مجله آپولون منتشر شدند و نیز در مقاله‌ای از او تحت عنوان «کالبد شکافی شعر» (۱۹۲۱)، و بالاخره در سلسله مقالاتی که ماندلشتام بعد از جنگ نوشت و در سال ۱۹۲۸ در مجموعه‌ای گردآوری شد.

آکمه‌ایسم نوعی انقلاب در سلیقه است. در برابر سمبولیسم آلمانی، از زیبایی فرانسوی، وضوح لاتینی و شجاعت انگلیسی دفاع می‌کند. حمله متقابل سمبولیست‌ها و نیز رقابت پر سروصدای فوتوریست‌ها سبب شد که بحرانی در کارگاه شاعران پدید آید به طوری که در دسامبر ۱۹۱۳ آخمتوا و ماندلشتام پیشنهاد انحلال آن را دادند. در ۱۹۱۴ گومیلف به جبهه رفت. پس از پایان جنگ، در تابستان ۱۹۱۸ به پتروگراد برگشت، از همسرش (آنا آخمتوا) جدا شد و بدون شرکت آکمه‌ایست‌های دیگر، دومین کارگاه شاعران را (به اتفاق ایوانف و چند نفر دیگر) تشکیل داد و نیز تحت حمایت ماکسیم گورکی، آموزشگاهی برای شاعران جوان تشکیل داد. اما او به ظن قوی اشتباهاً به همکاری با گروه ۶۱ نفری که برای سرنگونی رژیم کمونیستی توطئه کرده بودند متهم شد و همراه آنان تیرباران شد.

همسر او آنا آخمتوا، که شعرش در عین بهره‌مندی از زیبایی کلاسیک دارای تصاویر بسیار روشن و ملموس و حتی گاهی مضامین ترانه‌های عامیانه است و در آنها درون‌نگری رئالی با لحن عرفانی درهم آمیخته است، یکی از بزرگ‌ترین و محبوب‌ترین شاعران معاصر شوروی شمرده می‌شود. وی ظاهراً چیزی از انقلاب نمی‌فهمید، لحن غنایی اندوهبار اشعارش، در عین حال به نوعی حال و هوای جنگ داخلی را داشت. اما با همه اینها هرگز به فکر مهاجرت نیفتاد. به سکوت طولانی محکوم شد، به تاشکند

تبعید شده بود و سال‌ها اشعاری را به آنکه امید چاپ شدن داشته باشد روی هم انباشت، فقط در دوران حمله آلمان نازی، احساسات میهن پرستانه‌اش به جوش آمد و شعری با عنوان باد جنگ ۱۹۴۰ - ۱۹۴۴ سرود که در سال ۱۹۴۶ با سانسور منتشر شد. سرانجام پس از بیستیمین کنگره حزب کمونیست، منتخبی از اشعار غنایی خود را در ۱۹۶۱ و نیز شهری قهرمان را در سال ۱۹۶۳ انتشار داد.

گورودتسکی از «کارگاه شاعران» سر در آورده بود و با آثاری نظیر چند جریان ادبیات معاصر روس (۱۹۱۳) و چوبدست گل کرده (۱۹۱۴) به صورت نظریه پرداز آکمه ایسم درآمد. او پس از انقلاب به مضامین اجتماعی علاقه پیدا کرد و حتی داستان‌های منثور نوشت و اوپرانامه‌ها و اشعار میهنی نیز سرود.

اما تواناترین و با فرهنگ‌ترین شاعران آکمه ایست، اوسیپ ماندلشتام بود. او نیز شعری بسیار قوی، آهنگین، پیچیده و دشوار و آکنده از ارجاعات فرهنگی داشت. اما در سال‌های آخر زندگی کوتاه خود پیوسته از تبعیدی به تبعید دیگر رفت. در این میان به کارهای تجربی و نوشتن انواع مختلف ادبی به نثر در موضوعات مختلف پرداخت از این قرار: حسب حال، در هیاهوی زمان (۱۹۲۵)، تجربه‌ی صور روایی تازه در مهر مصری (۱۹۲۸) و سفر به ارمنستان (۱۹۳۳) و اندیشه‌های انتقادی در پیرامون شعر (۱۹۲۸) و گنگو درباره‌ی دانتی (که در سال ۱۹۳۰ نوشته شده بود و در ۱۹۶۷ چاپ شد) و بالاخره اشعار سال‌های تبعید در دفترهای ورونژ (۱۹۳۵ - ۱۹۳۷) که در آستانه‌ی آخرین دستگیری‌اش سرود و در سال ۱۹۳۸ در یکی از اردوگاه‌های کار اجباری درگذشت.

آکمه ایست‌ها که وضوح لحظه را به فضای بی‌ثبات و مبهم سمبولیسم ترجیح داده بودند، دنیایی منظم‌تر اما محدودتر آفریدند که قدرت نوجویی فوتوریسم را نداشت؛ دوران رواج آکمه ایسم به عنوان مکتب هم بسیار کوتاه بود، اما وجود شاعران بزرگ در این مکتب تأثیر آن را در ادبیات جهان پایدار کرد بخصوص که ماندلشتام و پاسترناک و نیز مایاکوفسکی شاعر بزرگ دیگر آن عصر که فوتوریسم روسی را پایه گذاشته بود، خود جزو حلقه‌ی زبانشناسی مسکو بودند که به کارهای جدی تئوریک درباره‌ی شعر و ادبیات پرداخت و فرمالیسم روس را پایه گذاشت.

گفتنی است که آکمه ایسم در آغاز کار، در سال ۱۹۱۴ از سوی منتقدان و جامعه‌شناسان مارکسیست به خوبی استقبال شده بود (شاید به این سبب که در مخالفت آن با عرفان سمبولیستی نوعی ماتریالیسم را می‌دیدند)، اما پس از انقلاب به آن عنوان «ادبیات اشراف و زمینداران» دادند و محکومش کردند. و ماندلشتام با شهامتی که جانش

را بر سر آن گذاشت در سال ۱۹۳۷ اعلام داشت که «من نه مرده‌ها را انکار می‌کنم و نه زنده‌ها را.» و آکمه‌ایسم را «حسرت فرهنگ جهانی» نامید. موج بدگویی و تهمت زدن به آکمه‌ایسم (و نیز به فرمالیسم) در سال ۱۹۴۵ با گزارش ژدانف به اوج خود رسید.

باتوق اهل موسیقی اندیشه

پنجشنبه موسیقی کلاسیک

هر هفته در بالاخانه

"کتاب پنجره"

عرضه مجموعه آلبومهای موسیقی کلاسیک بانگ

تلفن : ۸۸۵۱۱۰۶۰

E-Mail : BangClassical@Yahoo.com

نشانی : انتهای سهروردی شمالی - نیش میدان شهید قندی

با همکاری و کتاب پنجره

Emma Gerstein

MOSCOW MEMOIRS

Memories of Anna Akhmatova, Osip Mandelstam,
and Literary Russia under Stalin

*Translated and Edited by
John Crowfoot*

پښتونخواه پوهنتون اسلام آباد
پښتانه علوم او ادب د مطالعاتو فرېنډس
پښتانه علوم او ادب د مطالعاتو فرېنډس

The Overlook Press
Woodstock & New York